

Internetproletariërs aller landen verenigt u!

Opinie

Egbert Dommering*

Trevin Brownie is één van de eisers in een actie die 184 moderators van Facebook in Nairobi in Kenya (waar een centraal knooppunt voor de distributie van Facebookverkeer is gevestigd) bij de rechtbank zijn gestart tegen Facebook. Hij is afkomstig uit Zuid-Afrika, maar zijn collega's komen uit alle delen van dit continent. De actie staat niet op zichzelf; er zijn twee andere in Afrika gestart, maar dit is de grootste.

Wat is de inzet? Brownie beschrijft dat hij een record heeft van verwijdering van honderd onthoofdingen van kinderen uit aan Facebook ter verspreiding aangeboden beeldmateriaal. Als je er zoveel hebt gezien, word je een kenner, vertelt hij: je gaat ze beoordelen op techniek, oorspronkelijkheid en dramatische kracht. Een vader die ten overstaan van zijn kind zelfmoord pleegde, was hem echter teveel geweest. En dan waren er natuurlijk de verwijderingen van kinderporno, necrofilie, menselijk geweld en dierenverkrachtingen. Veel van zijn mede-eisers klagen over fobieën, slapeloosheid, angstaanvallen, depressies, moeite met sociale contacten. Ook de werkomstandigheden zijn subsociaal. Er wordt gewerkt in shifts van negen uur met één uur pauze tegen salarissen van ca. 570 dollar per maand (koers 2020). Er zijn al eerder en in vele landen soortgelijke acties geweest, maar deze zou weleens een testcase kunnen worden.

Wereldwijd werken tienduizenden moderators voor Facebook, die op de strategische hubs in de wereld de grootste ellende van het aanbod op de sociale platforms verwijderen. Je zou dit internetproletariaat de straatvegers van het internet van beeld en geluid kunnen noemen. Ook het internet van de personen en de dingen kent zijn proletariaat. Internet heeft de verplaatsing van goederen en personen volledig geïndividualiseerd. Dit leidt tot een leger van tegen subnormale arbeidsvoorwaarden werkende personen die goederen sorteren en rondbrengen, maaltijden bezorgen of personen verplaatsen. Al deze activiteiten worden aangeboden zonder dat arbeidsvoorwaarden en verantwoordelijkheden van reguliere diensten op dit gebied in acht worden genomen.

De eerste fase van de industrialisering bracht een sterke verbetering van de efficiency van de arbeid. Het prototype daarvan is de lopende band waar arbeiders achter elkaar een schakeltje van de arbeid met grote efficiëntie verrichtten (Fordisme). De arbeidsvoorwaarden waren slecht. Het internet is een mix van centraal en decentraal. De inputkant is te vergelijken met de lopende band. In plaats van schroefjes in een T-Ford te schroeven, moeten afgehakte kinderhoofdjes uit de beeldband worden verwijderd. De distributiekant is volkomen geïndividualiseerd, zodat bestaande gecentraliseerde organisatievormen (post, taxicentrales) worden gepasseerd. Net zoals in de eerste fase van de industriële revolutie moeten de arbeidsvoorwaarden van het ingeschakelde arbeidersproleta-

riaat worden verbeterd. Dat heeft toen tot de organisatie van de arbeid en de vorming van het arbeidsrecht geleid. We zien nu hetzelfde type rechtszaken rond internet ontstaan. We zijn daar nog maar aan het begin, omdat allerlei vormen van gecentraliseerde levensvormen verdwijnen en vervangen worden door niet aan plaats gebonden netwerken.

Er is een ander aspect dat de aandacht verdient. Het gaat om individuele monotone arbeid. De lopende band is inmiddels geheel geautomatiseerd. Dat gaat natuurlijk ook met de monitoring van het internet gebeuren door middel van AI. Daar wordt al op grote schaal aan gewerkt. Het lijkt onvermijdelijk, al zal er wel een leger juristen opstaan en roepen dat dan de verkeerde hoofdjes worden verwijderd (bijvoorbeeld omdat het om een parodie gaat), maar over het geheel genomen lijkt het mij een verbetering van arbeidsomstandigheden. Ook de geïndividualiseerde verplaatsing van goederen zal worden geautomatiseerd, door drones en automatisch bestuurd auto's. Bovendien zal dit leiden tot aanpassing van netwerken. Al onze netwerken zijn op dit moment veel te gecentraliseerd. Het elektriciteitsnet is te gecentraliseerd om geïndividualiseerde energieopwekking (zonnepanelen) te verwerken. Ook het distributienetwerk van goederen en personen zal anders moeten worden ingericht.

Je zou het voorgaande kunnen rekenen tot de organisatie van de commerciële ruimte. Een ander punt is de publieke ruimte. Communicatiediensten als die van Facebook beheren echter ook een belangrijk deel van de toegang tot de publieke ruimte en de daarop gerichte communicatie (opinie, nieuws, organisatie van demonstraties). Dictators, terroristen, politici en actievoerders proberen het medium met nepnieuws, hate speech, en andere vormen van manipulatie naar hun hand te zetten. Waar in het oude model onafhankelijke redacties (pers en omroep) of een democratische overheid (demonstraties) hier de gatekeepers waren, is die gate nu in handen gekomen van grote commerciële organisaties, zoals Facebook, die heel andere belangen hebben. Ook over die toegangskwesties lopen tal van zaken tegen Facebook. Dit raakt een andere discussie, omdat platforms als Facebook iedere verantwoordelijkheid op dit punt afwijzen, met het klassieke doorgeefluikargument. In de VS heeft de Supreme Court op dit punt begin mei in het voordeel van het platform beslist in een zaak waarin het platform aansprakelijk werd gesteld voor via het platform verspreide terreur. Dat lijkt mij iets voor een volgende opinie.

Interessant detail in de Keniazaak is dat Facebook de rechtsmacht van de rechter in Nairobi betwist. Dat verweer wordt, zoals overal elders ter wereld waar Facebook dit verweer voert, verworpen. Wie wereldwijd commerciële macht wil uitoefenen, zal zich ook wereldwijd moeten verantwoorden.

* Prof. mr. E.J. Dommering is emeritus-hoogleraar informatierecht aan de Universiteit van Amsterdam. Bron van dit stuk: *Financial Times*, 17 mei 2023.